

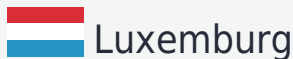
Hem > ... > Familjfrågor Och Arv > Föräldraansvar – Vårdnad Och Umgängesrätt > Luxembourg

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Innehåll inlagt av

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

När det gäller terminologin använder man i Luxemburg hellre begreppet föräldramyndighet (*autorité parentale*) än begreppet föräldraansvar (*responsabilité parentale*). Här används dock beteckning föräldraansvar.

Föräldraansvaret omfattar alla rättigheter och skyldigheter som föräldrar enligt lag tillerkänns i förhållande till sina omyndiga barn och deras egendom så att föräldrarna kan uppfylla sin skyldighet att skydda barnet och bidra till dess uppehälle och fostran.

Båda föräldrarna ansvarar för att skydda sina barns säkerhet, hälsa och moral, och för att säkerställa deras uppfostran och möjliggöra deras personliga utveckling. Föräldrarna har en rätt och en skyldighet att utöva tillsyn över barnets uppehälle och uppfostran. Föräldraansvaret är inte en absolut och oinskränkt rättighet för föräldrarna. Det ska utövas med barnets bästa för ögonen.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

Om föräldraskap har fastställts för båda föräldrarna utövar de i princip föräldraansvaret gemensamt. Detta gäller oberoende av om de är gifta, lever i ett registrerat partnerskap, har separerat eller är skilda. Om föräldraskap inte har fastställts för båda föräldrarna, eller om en av föräldrarna har avlidit, är frånvarande eller är oförmögen att ge uttryck för sina önskemål, utövar den andra föräldern ensam föräldraansvaret.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna avlider eller inte klarar av att ta hand om sina barn ska en förmyndare (*tuteur*) utses. Den efterlevande föräldern kan välja förmyndare. Om ingen förmyndare valts utses en förmyndare vid ett formellt möte inom familjen (ett s.k. familjeråd, *conseil de famille*) eller, i annat fall, av familjedomstolen (*juge aux affaires familiales*).

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Att föräldrarna skiljer sig eller separerar innebär i princip ingen förändring av hur föräldraansvaret utövas. Båda föräldrarna fortsätter att utöva föräldraansvaret gemensamt. Efter en separation måste föräldrarna fortfarande agera tillsammans och gemensamt fatta beslut i viktiga frågor som rör barnet. Gentemot en tredje man som handlar i god tro anses var och en av föräldrarna handla med den andra förälderns samtycke vid utövandet av föräldraansvar i vardagsfrågor som rör barnets person.

Det är endast om det anses vara till barnets bästa som domstolen får anförtro föräldraansvaret till enbart den ena föräldern. I så fall får den förälder som tilldelats föräldraansvaret ensam fatta beslut i frågor som rör barnet. Den andra föräldern behåller dock sin rätt att hållas underrättad och sin rätt till insyn i barnets uppehälle och uppfostran. Med förbehåll för undantag som grundas på synnerliga skäl har den föräldern även umgängesrätt och rätt att få ha barnet boende hos sig.

I undantagsfall kan domstolen besluta att placera barnet hos en tredje man och låta denne utöva föräldraansvar över barnet.

När barnet, med föräldrarnas samtycke, har placerats hos en tredje man fortsätter föräldrarna att utöva föräldraansvaret. Den person som barnet har placerats hos fattar dock beslut i alla vardagsfrågor som rör tillsynen över barnet och dess uppfostran. Domstolen får tillfälligt placera ett barn hos en tredje man och besluta att denne måste ansöka om att bli förmyndare.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Ett avtal mellan föräldrarna i en fråga som rör föräldraansvar är endast rättsligt bindande om det godkänts av domstol.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrarna kan använda sig av familjemedling.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Familjedomstolen kan fatta beslut om följande:

- Ansökningar som rör utövandet av föräldraansvar, med undantag av ansökningar om återkallande av föräldraansvar. Detta omfattar formerna för föräldrarnas utövande av gemensamt föräldraansvar, oberoende av om de är gifta, har separerat eller är skilda. Det är endast om det anses vara till barnets bästa som domstolen anförtro föräldraansvaret till enbart den ena föräldern.
- Rätten för den förälder som inte har föräldraansvar till umgänge med barnet och till att få ha barnet boende hos sig: Denna rätt får endast vägras om synnerliga skäl föreligger.
- Barnets rätt att upprätthålla kontakten med sina släktingar i uppstigande led. Denna rätt får endast vägras om detta anses vara till barnets bästa. I så fall fastställer domstolen formerna för kontakten mellan barnet och släktingen.
- Andra personers umgängesrätt och rätt att ha barnet boende hos sig, oavsett om dessa personer är släktingar eller inte. Domstolen kan i undantagsfall bevilja sådana rättigheter.
- Skyldigheten att bidra till barnets uppehälle och fostran medan föräldrarna lever tillsammans. Om föräldrarna separerar kan denna skyldighet fullgöras genom betalning av ett underhållsbidrag, som fastställs utifrån barnets behov och respektive förälders ekonomiska förutsättningar. Underhållet kan fortsätta att betalas ut efter att barnet har blivit myndigt om det inte kan försörja sig självt.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

Att föräldrarna skiljer sig eller separerar innebär i princip ingen förändring av hur föräldraansvaret utövas. Båda föräldrarna fortsätter att utöva föräldraansvaret gemensamt. De måste fortfarande gemensamt fatta beslut i viktiga frågor som rör barnet (uppehälle, uppfostran, utbildning osv.).

Det är endast om det anses vara till barnets bästa som domstolen anförtro föräldraansvaret till enbart den ena

föräldern. I så fall får den förälder som tilldelats föräldraansvaret ensam fatta beslut i frågor som rör barnet. Den andra föräldern behåller dock sin rätt att hållas underrättad och sin rätt till insyn i barnets uppehälle och uppfostran. Med förbehåll för undantag som grundas på synnerliga skäl har den föräldern även umgängesrätt och rätt att få ha barnet boende hos sig. Om föräldrarna separerar måste var och en av dem således upprätthålla en personlig relation med barnet och respektera barnets relation med den andra föräldern.

Om en förälder som inte har föräldraansvar anser att den andra föräldern inte utövar föräldraansvaret på ett sätt som är till barnets bästa kan han eller hon vända sig till lämplig domstol för att lösa tvisten. I så fall kan domstolen vid behov ändra beslutet om tilldelning av föräldraansvar eller formerna för utövandet av föräldraansvaret.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Gemensamt utövande av föräldraansvaret, efter att föräldrarna har separerat, förutsätter ett stort mått av samförstånd och stor enighet. Detta är enda sättet att garantera ett kontinuerligt och konstruktivt samarbete kring beslut som rör utövandet av föräldraansvaret och föräldrarnas bidrag till barnets uppehälle och fostran. Vid sina beslut ska familjedomstolen alltid beakta barnets bästa.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Sökanden kan väcka talan vid familjedomstolen genom att inge en stämningsansökan till distriktsdomstolen (*tribunal d'arrondissement*). Ansökan ska innehålla datum för och syftet med begäran, parternas efternamn, förnamn och adresser, och deras födelsedatum och födelseorter. Om sökanden inte bor i Luxemburg ska en delgivningsadress i Luxemburg anges. Parterna behöver inte företrädas av en advokat. Domstolens kansli (*greffe*) kallar parterna inom 15 dagar, såvida inte tidsfristen har förlängts av avståndsskäl i enlighet med den nya civilprocesslagen (*Nouveau Code de procédure civile*).

Som ett undantag från huvudregeln prövas en talan om att helt eller delvis återkalla föräldraansvar inte av familjedomstolen. En sådan talan prövas av distriktsdomstolen i dess egenskap av tvistemålsdomstol. En sådan talan måste väckas av den allmänna åklagaren vid distriktsdomstolen på den ort där en av föräldrarna har sin hemvist (*domicile*) eller vistelseort (*résidence*). Om föräldrarna saknar känd hemvist eller vistelseort i landet väcks talan vid distriktsdomstolen i det distrikt där barnen bor. Om inte alla barnen bor i samma distrikt väcks talan vid distriktsdomstolen i distriktet Luxemburg. Den allmänna åklagaren gör en utredning om situationen i det minderåriga barnets familj och föräldrarnas lämplighet. Föräldrarna anmodas att för domstolen lägga fram de synpunkter och invändningar som de anser vara lämpliga. I ansökan om återkallande av föräldraansvar redogörs för de faktiska omständigheterna, och ansökan åtföljs av styrkande handlingar. Registratören (*greffier*) underrättar föräldrarna eller de släktingar i uppstigande led mot vilka talan har väckts och kallar dem att inställa sig. De behöver inte företrädas av en advokat. Domstolen kan, på eget initiativ eller på begäran av en av parterna, vidta de interimistiska åtgärder som den anser lämpliga när det gäller utövandet av föräldraansvar över barnet. Domstolen kan även återkalla eller ändra dessa åtgärder. Om en förälder eller förmyndare vill återfå rättigheter som han eller hon har fråntagits måste en ansökan inges till domstolen på den plats där den person som dessa rättigheter har anförtrotts har sin hemvist eller vistelseort.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

En talan vid familjedomstolen väcks genom att en stämningsansökan inges av en av föräldrarna eller av en minderårig som har förmåga att ge uttryck för sina egna åsikter i enlighet med artikel 1007-50 i den nya civilprocesslagen. Parterna behöver inte företrädas av en advokat, förutom när ansökan inges inom ramen för ett förfarande för äktenskapsskillnad på grund av djup och varaktig söndring i äktenskapet eller ett förfarande för hemskillnad. I så fall är det obligatoriskt att företrädas av en domstolsadvokat (*avocat à la Cour*).

Ansökan ska inges på vanligt papper till den distriktsdomstol som har territoriell behörighet, vilken är

1. domstolen i det distrikt där det gemensamma hemmet är beläget,
2. om föräldrarna lever åtskilda, men gemensamt utövar föräldraansvaret, domstolen i det distrikt där den förälder som barnet vanligtvis bor hos har hemvist, eller i det distrikt där den förälder som ensam utövar föräldraansvaret har hemvist,
3. i övriga fall, domstolen på den ort där den person som inte inledde förfarandet har sin hemvist.

Vid gemensam ansökan väljer parterna distriktsdomstolen i det distrikt där en av dem är bosatt. För närmare detaljer, se artikel 1007-2 i den nya civilprocesslagen.

Om ansökan inges i ett förfarande för äktenskapsskillnad på grund av djup och varaktig söndring i äktenskapet eller ett förfarande för hemskillnad, är domstolen med territoriell behörighet domstolen i det distrikt där makarna har sin gemensamma hemvist eller, i annat fall, där svaranden har hemvist.

Förhandlingar rörande ansökningar om fastställande eller ändringar av utövandet av föräldraansvar och umgängesrätt och rätten att ha barnet boende hos sig hålls inom en månad från kallelsen.

Förhandlingar inför familjedomstolen är inte offentliga. De hålls inom stängda dörrar. I princip fattar domaren vid familjedomstolen ensam beslut. Vid särskilt komplicerade mål kan han eller hon emellertid hänskjuta tvisten till ett domarkollegium. Familjedomstolen handlägger även ansökningar om interimistiska åtgärder.

Domaren vid familjedomstolen hör personligen var och en av parterna och måste försöka få dem att nå samförstånd. Domaren kan föreslå medling, besluta att det ska göras en utredning av familjesituationen (*enquête sociale*) eller besluta att någon annan utredningsåtgärd ska vidtas. När domaren vid familjedomstolen fattar beslut om formerna för utövandet av föräldraansvar kan han eller hon bland annat ta hänsyn till föräldrarnas praxis, eventuella avtal som tidigare ingåtts, de känslor som barnet har gett uttryck för, respektive förälders förmåga att fullgöra sina skyldigheter och att respektera varandra, och resultatet av de undersökningar eller utredningar som har genomförts.

Vid en ansökan om betalning av underhållsbidrag till ett barn eller en ansökan om bidrag till barnets uppehälle och fostran kan familjedomaren förordna att parterna, och även en tredje man, ska tillhandahålla information eller bokförings- eller redovisningshandlingar som visar parternas inkomster, skulder eller intäkter.

Ett överklagande av ett beslut från familjedomstolen måste inges inom 40 dagar. Det måste vara undertecknat av en domstolsadvokat.

Om familjedomstolen redan har tagit upp en ansökan till sakprövning och ärendet brådskar, vilket måste styrkas i ansökan, kan en ansökan om interimistiska åtgärder (*mesures provisoires*) inges till domstolen i ett summariskt förfarande (*en référé exceptionnel*). Ansökan om interimistiska åtgärder ska inges till registratören vid den distriktsdomstol som är behörig att pröva målet i sak. Parterna behöver inte företrädas av en advokat.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Personer vars inkomster betraktas som otillräckliga enligt luxemburgsk lag kan få rättshjälp (*assistance judiciaire*). För att få rättshjälp måste de fylla i en ansökningsblankett för rättshjälp som kan fås från den centrala socialtjänstmyndigheten (*Service central d'assistance sociale*). Blanketten ska sändas till ordföranden för advokatsamfundet (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) på bostadsorten, som fattar beslutet.

Rättshjälpen täcker alla kostnader med anknytning till de processer, förfaranden eller handlingar för vilka den beviljats. Den täcker framför allt stämpel- och registreringsavgifter, kanslikostnader, advokatarvoden, exekutionsbiträdens arvoden och kostnader, notariers arvoden och kostnader, teknikers arvoden och kostnader, vittnesersättning, arvoden till översättare och tolkar, avgifter för sedvanliga intyg (*certificats de coutume*), resekostnader, avgifter och kostnader för inskrivning, in-teckningar och pantsättning samt eventuella kostnader för kungörelser i tidningar.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ett domstolsbeslut om föräldraansvar kan överklagas vid appellationsdomstolen (*Cour d'appel*). Överklagandefristen är i princip 40 dagar. Fristen är emellertid 15 dagar för ett överklagande av ett beslut från familjedomstolen om interimistiska åtgärder i ett förfarande för äktenskapsskillnad på grund av djup och varaktig söndring i äktenskapet, i ett förfarande om hemskillnad eller i ett summariskt förfarande.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

En familjedomstol som har bestämt ett schema för när ett barn ska bo hos respektive förälder, eller som har bekräftat en förälders eller tredje parts rätt till kontakt, kan senare fastställa ytterligare åtgärder för att verkställa beslutet. Domaren vid familjedomstolen kan fastställa åtgärdernas natur och hur de ska genomföras. Barnets bästa ska alltid beaktas. Domaren kan även fastställa ett vite för att säkerställa att beslutet följs.

Luxemburgsk rätt innehåller flera möjliga verkställighetsåtgärder vid systematisk vägran att följa ett domstolsbeslut om föräldraansvar.

För det första kan en påföljd av civilrättslig natur tillämpas, nämligen att familjedomstolen fastställer ett vite (*astreinte*) för att tvinga den motvilliga föräldern att fullgöra sina skyldigheter. En talan om vitesföreläggande måste väckas vid distriktsdomstolen i det distrikt där barnet har hemvist.

Om en av föräldrarna vid upprepade tillfällen underlåter att följa domstolens beslut om umgängesrätt och rätt till boende eller alternativt boende kan familjedomstolen föreslå familjemedling. Om föräldrarnas underlåtenhet fortsätter kan domstolen, på begäran av den förälder vars rättigheter inte respekteras, ändra beslutet om tilldelning av föräldraansvar eller umgängesrätt och rätt till boende till förmån för den andra föräldern.

För det andra kan straffrättsliga påföljder komma i fråga vid underlåtenhet att överlämna barnet. Åklagarmyndigheten kan väcka åtal på eget initiativ eller efter att målsäganden har gjort en brottsoanmälan. Distriktsdomstolen, i dess egenskap av brottmålsdomstol, fastställer straffrättsliga påföljder och eventuellt skadestånd till målsäganden. Parterna behöver inte företrädas av en advokat.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Enligt rådets förordning (EU) nr 2019/1111 av den 25 juni 2019 om behörighet, erkännande och verkställighet av avgöranden i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar, och om internationella bortföranden av barn (omarbetning) (Bryssel IIb-förordningen) ska ett avgörande om föräldraansvar som har meddelats av en domstol i ett annat EU-land (förutom Danmark) i princip automatiskt erkännas i Luxemburg. Med andra ord ska sådana avgöranden erkännas utan att något särskilt förfarande behövs.

Ett avgörande om föräldraansvar som har meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat och som är verkställbart i den medlemsstaten är verkställbart i Luxemburg utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring. För att verkställa ett sådant avgörande ska den part som ansöker om verkställighet tillhandahålla behörig myndighet med ansvar för verkställighet

1. en kopia av beslutet som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas, och och
2. relevant intyg som utfärdats enligt artikel 36 i Bryssel IIb-förordningen.

Behörig myndighet med ansvar för verkställighet kan även kräva en översättning av det översättningsbara innehållet i fritextfälten i intyget och en översättning av avgörandet.

Det bör noteras att avgöranden om umgängesrätt och om återlämnande av barn erkännas utan möjlighet att invända mot dem, såvida inte avgörandet är oförenligt med ett senare avgörande, och verkställs utan att det behövs någon verkställbarhetsförklaring. För att verkställa ett sådant avgörande ska den part som ansöker om

verkställighet tillhandahålla behörig myndighet med ansvar för verkställighet

1. en kopia av beslutet som uppfyller de villkor som är nödvändiga för att dess äkthet ska kunna fastställas, och och
2. relevant intyg som utfärdats enligt artikel 47 i *Bryssel IIb-förordningen*.

Behörig myndighet med ansvar för verkställighet kan även kräva en översättning av det översättningsbara innehållet i fritextfälten i intyget och en översättning av avgörandet.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet och verkställigheten av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Enligt *Bryssel IIb-förordningen* kan en berörd part vända sig till distriktsdomstolen i civilrättsliga frågor för att, genom att väcka talan, inge en ansökan om att vägra erkännande eller vägra verkställighet av ett avgörande som avser föräldrafrågor och som har meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat. Parten måste företrädas av en domstolsadvokat.

Skäl för att vägra erkännande och vägra verkställighet anges i artiklarna 39 och 41 i *Bryssel IIb-förordningen*.

Var och en av parterna kan överklaga ett avgörande som meddelats av distriktsdomstolen i civilrättsliga frågor till appellationsdomstolen i civilrättsliga frågor. Ett avgörande som meddelats av appellationsdomstolen i civilrättsliga frågor kan överklagas till kassationsdomstolen (*Cour de Cassation*) i form av ett överklagande grundat på rättsfrågor.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Frågan om vilken lag som domstolen ska tillämpa skiljer sig från frågan om vilken domstol som är behörig. Behöriga domstolar i mål om föräldraansvar är domstolarna där barnet har hemvist (artikel 8 i *Bryssel IIb-förordningen* och artikel 5 i Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn). Tillämplig lag fastställs också i enlighet med samma Haagkonvention. Barnets nationalitet är ovidkommande. Behörigheten att vidta åtgärder för att skydda barnets person och egendom ligger hos myndigheterna i barnets hemviststat. Behörig myndighet i Luxemburg är familjedomaren. Utövandet av föräldraansvar regleras av lagen i det land där barnet har hemvist, eller om barnets hemvist ändras, av lagen i den nya hemviststaten.

Länkar

[Broschyr om föräldraansvar](#)

[Legilux](#)

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

Senaste uppdatering: 27/01/2025

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.